

его ...“ Ми будемо виконувати тільки свій обов'язок перед рідним народом.

Це те нове, що вносимо ми в свою тяжку і невдячну роботу.

В іншому ми будемо притримуватись старої безпартійної позиції. Будемо давати на наших сторінках слово всім течіям громадської думки від крайньої лівої до поміркованої. Будемо критично разом з тим ставитись не тільки до наших ворогів, але і до однодумців, стараючись внести корективи в їх роботу. На нашу думку, ще не прийшов час мирної міжпартійної боротьби українських громадських організацій не тільки за кордоном, але і на Україні. Ще немає ні ґрунту, ні умов такої боротьби. І тому єдиний покищо тут орган Наддніпрянської України немає ні морального, ні юридичного права ставати зброєю якої небудь окремої партії, або окремої політичної організації.

М. Кушнір.

Наша міжнародня політика.

Цими днями минули другі роковини проголошення суверенності Української Народньої Республіки. А тимчасом скільки подій довелося пережити нашій нещасливій батьківщині, скільки народньої крові пролилося за цей недовгий час, скільки народнього добра загинуло — так наче український народ вже десятки років, як то було в XVII. в., бореться за свою волю та за свою державність.

Тепер після всього пережитого нам повинно бути ясним, який великий і майже неносильний тягар накинула історична доля на наше покоління. Ми ще, здається, не забули тих часів, коли максимумом наших політичних вимог була широка автономія, а реальними гаслами були національна школа, утворення і розвій своєї національної культури та демократизація місцевого самоврядування.

Але розпочалася світова війна, вибухла велика революція на Сході Європи — і події поставили нас і перед фактом роспаду бувшої Росії і перед залізною необхідністю* утворення суверенної Української Республіки. Деякі наші патріоти, що тверезо і критично оцінюють події, не раз звертали увагу громадянства на величезну небезпеку для нашої батьківщини від максималізму нашої внутрішньої політики, а також особливо попереджали нас перед тими великими труднощами, які ми зустрінемо на міжнародньому терені, як що розпочнемо боротьбу за суверенність України.

І дійсно за два роки наша батьківщина не тільки поки що не виборола собі повної волі, а навіть не придбала собі ні сильного протектора поміж великими державами, ні вірних приятелів-спільників поміж малими.

Навпаки за ці два роки Українська Республіка перебула чотири чужоземні окупації, не мала за весь час ні одного сталого уряду, завжди була тереном військових подій і народних повстань, що майже

до щенту знищило не тільки всякий державний апарат, а вбило також в населенні всяке довірря до влади.

І нині наша батьківщина знаходиться майже в такому становищу, яке було перед проголошенням Четвертого Універсалу Українською Центральною Радою. Звичайно, що при таких умовах дуже важко збудувати таку велику державу, якою є Україна, і в деяких українських колах з'явилося велике розчаровання що до тих постулатів, за які український народ боровся ці два роки. Деякі українські політичні кола, сконстатувавши неможливість з'єдинення українських земель в соборну Україну — вже одмовились від постулату суверенности і обстоюють тільки з'єдинення земель під чужоземною зверхністю, другі вже не вірять ні в з'єдинення, ні в суверенність; і тільки ті політичні діячі, які і були головними творцями Української Республіки, які ніколи не покладали надій на чужоземні інтервенції, ще уперто і рішуче, покладаючись на народні маси, продовжують з залізною вірою боротьбу за святе діло повного визволення соціального і політичного нашого народу.

Треба признати, що ця третя течія як раз і правильно та реально оцінює події, які мимо нашої волі примушують нас продовжувати боротьбу за нашу державність, не зважаючи на всі великі труднощі на цьому шляху.

Це правда, що Українська Республіка не вдержалась за цей час проти своїх сильніших ворогів сусідів, — але через те, що вони мали допомогу з боку інших держав і не раз виступали проти України одночасно. Це правда, що наш народ напочатку був обманений російськими комуністами, — але за ці два роки він дав і чимало доказів своєї непереможности, коли зрозумів, хто дійсно боронить його інтереси, а хто тільки красно говорить про них.

Отже цілком об'єктивним фактом є те, що за два роки своєї боротьби за волю наш народ нині майже немає нічого спільного з тими темними силами, які, нічого не розуміючи в подіях, в 1917 р. виступали досить рішучо проти своєї державної влади. Отже національно-політичне виховання українських народніх мас ніколи-б не досягло того досить високого рівеня, який ми повинні нині констатувати, як би ми не боролись за свою державність за останні роки.

Я тут не буду згадувати про нашу школу та культуру, яка може розвивалася-б так само і при інших умовах. Другим величезним придбанням є те, що Українська Республіка, правда — дорогою ціною, стала в значній мірі реальним фактом не тільки поміж дипломатами великих і малих держав, а, що саме головне, поміж їх суспільством.

Звичайно, що в цьому напрямі ще необхідно дуже багато працювати нашим дипломатичним представництвам, а особливо в англо-американських державах, де наші місії зробили дуже мало, не видавши ні книжок та брошюр, не поставивши як слід інформації і не нав'язавши необхідних звязків. Але поповнивши склад цих місій та замінивши керівників їх більш енергійними і здатними людьми, можна було-б і там справу нашої державности поставити на належне місце в досить

недовгий час. Але все це було-б нормальним, як що вважати нашу міжнародню політику цілком правильною.

Очевидно, що Україна може вийти із того тяжкого становища, яке нині маємо, тільки за допомогою інших держав. Звичайно, що всякий демократичний уряд покладає надії тільки на свої внутрішні сили народні — але при утворенні такої великої нової держави, як Україна, — цих сил не досить, і без чужоземної допомоги обійтись не можна. Так було при утворенні всіх нових держав, так має бути і при будові Української Республіки.

На жаль, всі спроби українських урядів знайти справжню допомогу поміж чужинцями для будови української державності й досі не мали успіху.

Як відомо, в 1917 р. уряд Винниченка навязав був досить приязні відносини з державами Антанти, і був один час, коли Англія та Франція готові були визнати Українську Республіку під умовою продовження військових операцій проти держав Центральної Європи.

Дальніші події одначе привели до Берестейського миру і до подій, з ним звязаних. А коли після національної революції кінця 1918 р. Директорія Української Республіки по тимчасовому хитанні — з ким іти: чи з Совітською Росією, чи з державами Антанти, нарешті взяла курс на Антанту, то зустрінула з боку великих держав Антанти цілком вороже відношення, бо для них Українська Республіка була тою державою, що підписала одночасно з Совітською Росією Берестейський мир, а через це керовники Антанти трактували Українську Республіку нарівні з Совітською Росією. Так воно і було на протязі цілого 1919 р. — Держави Антанти не дали нам ніякої допомоги навіть тоді, коли це було в їх інтересі — боротьба проти Совітської Росії, і допомагали нашим ворогам Росіянам, а почасти і Полякам проти нас. Це очевидний факт, що великі держави Антанти в значній мірі вороже ставляться до ідеї розпаду Росії, боячись таким чином викликати у Росіян природний нахил до спілки з Німеччиною, а через це вони і не визнають ні одної з держав, що утворились тільки по розпаді Росії. Так навіть Англія, яка прихильно фактично відноситься до балтійських та кавказьких республік — все-ж обстоює ту думку, що вони повинні в тій чи іншій державній формі належати до майбутньої Росії.

У всякому разі, орієнтація на Антанту на протязі 1919 р. нічого доброго для України не принесла. І вже з середини 1919 р. кращі прихильники цієї орієнтації побачили, що необхідно шукати негайної допомоги не у Франції та Англії, а у своїх ближчих сусідів Румунії та Польщі. Очевидно, що вічно воювати зі всіма сусідами неможливо, і завжди доводиться миритися з тими, які виявляють найменше претензій і ставлять найменші вимоги. На жаль, розмови з Польщею почалися як раз в той час, коли доля Колчака-Денікіна була вже майже покинчена, а українська армія також була майже цілком знищена. Звичайно, що в таких умовах Польща буде вимагати досить великих компенсацій за ту допомогу, яку мала-б дати.

У всякому разі, коли-б спілка з Польщею та Румунією робилася за згодою Англії та Франції, коли-б таким чином Україна через своїх сусідів увійшла в якесь порозуміння з великими державами, то тоді таку міжнародну комбінацію можна було-б вважати правильною і корисною для України.

Коли-ж Україна навпаки буде виграшкою Польщі в її політиці на Сході Європи, особливо в зв'язку з загрозою для Польщі з боку Східної Росії — то орієнтація на Польщу є не що більше, як одна з міжнародних авантур, що може привести до окупації Поляками частини України, до утворення нового гетьманату і т. и. На жаль є серйозні підстави думати, що Польща дійсно має якийсь плян щодо Правобережної України, у всякому разі не в нашу користь. Так в Парижі всюди говорять про те, що Клемансо добився згоди од Льюїс Джорджа, щоб польська армія мала вільну руку в своїх операціях на Правобережній Україні.

Очевидно отже, що коли Польща не бажає нам допомогти в боротьбі проти Росіян, а тільки хоче нас використати для боротьби з большевиками, — чи є рація йти вкупі з Польщею і ставити себе ще раз під небезпеку од большевиків.

Навпаки об'єктивний аналіз подій підказує, чи не вигідніше тимчасово спільно з Східною Росією встановити лад і спокій на Україні, утворити національну армію, державний апарат і т. д. Існування ж досить сильної Східної України буде наочним фактом і для великих держав, що тільки завдяки їх нерозважливій і нереальній політиці — Україна не встояла, як Народна Республіка, але з'організувалася, як Східна.

Звичайно, що ні одна Східна держава дуже довго не проіснує, але нам здається, що ми матимемо тим більше шансів на утворення Суверенної Української Республіки, як що зуміємо з'організувати за час існування Східної України не тільки сильну армію, а також державний апарат, без чого звичайно ми держави ніколи не збудуємо.

Одно необхідно визнати — наша міжнародна політика повинна бути практичною і реальною. Коли є надія на Польщу і Румунію, то ті політичні кола, які таким чином сподіваються рятувати українську державність — повинні спробувати при допомозі цих сусідів врятувати Україну, але недопустимо, щоб наша батьківщина стала виграшкою в руках Поляків. Ми вже пережили увільнення України від большевиків при допомозі Німеччини й Австро-Угорщини, і бачили наслідки цього — окупація ж Правобережної України Польщею та Румунією (всєї України вони ніколи не зможуть) може скінчитися ще більш ганебним результатом. Отже коли є надія тим політичним колам, що завжди орієнтувались на Східну Росію, дійсно з'організувати сильну Східну Україну*) це їх обов'язок перед нашим народом і історією. Але все треба робити у свій час — і недопустимо, щоб

*) Редакція ставиться з резервом до цих висновків автора, але на разі висловить свій погляд на основі новітніх інформацій лише в ближчому числі (Ред.)

Наддніпрянці так нерозумно переводили в життя свої політичні пляни, як то нераз робили Галичане. Те, що можна робити сьогодні, може буде пізно вже для третього дня.

Париж, 12. січня 1920.

Що діється на Україні.

(Від власного кореспондента.)

До Варшави приїхав 10. січня з дорученням від Ради Міністрів У. Н. Р., яка зараз перебуває в районі Винниці — міністр праці О. Безпалко. Мета його приїзду — порозуміння з місією, а також переговори з урядом Польщі в деяких негайних справах, які потребують взаємного порозуміння. На цих днях п. міністр Безпалко вертає назад.

Ситуація на Україні.

Уряд з п. Мазепою на чолі займає зараз територію; в склад якої входять головні такі повіти: Брацлавський, Винницький, Летичівський, Липовецький, Литинський, Таращанський, Сквирський і Звенигородський. Поза тим остачніми днями українські війська здобули: Бар і Могилів. Вапнярка і Бірзула утримуються наддніпрянським військом разом з Галичанами, які підпорядковані Урядові.

В районі Жмеринка і інших місцях доходило до сильних боїв між денікінцями і галицькими військами.

В Хмельнику.

Всі чутки про утворення в м. Хмельнику „окремого“ Уряду, як про це було в деяких газетах, не відповідають дійсности. Справа стоїть так:

Після 2. грудня в районі Любара з'осередились частини української армії, і там було вирішено розбитись на 4 окремі групи під головним командуванням Омеляновича-Павленка — пройти через денікінський фронт. Одна з груп і урядовці, які вийшли з Кам'янця, направились на Хмельник, який був зайнятий українським військом, і до Денікіна не переходили.

Як орган місцевої влади була тоді організована „Краєва Рада“, в склад якої входили Макух, Паливода і др. Після того, коли з Радою міг Уряд скомунікуватися, було вирішено, що „Краєва Рада“ від нині буде вищим органом Уряду на Брацлавській землі (чотири повіти: Брацлавський, Литинський, Летичівський, Винницький) і буде називатись „Краєвою Управою“, поки не будуть переведені вибори. Тоді-ж було установлено, що з огляду на повну нежиттєздатність системи Губерніяльного Управління, при дальшому увільненні від воєнних територій У. Н. Р. повинні засновуватись подібні „Краєві Ради“ (приспосовуючись до проєкту поділу України на землі).